(७) केंद्र सरकार

१) राष्ट्रपती आणि उपराष्ट्रपती
२) पंतप्रधान आणि मंत्रीमंडळ
३) भारताचा महान्यायवादी
४) भारताचा नियंत्रक व महालेखापरीक्षक
५) राज्यसभा व लोकसभा
६) संसदीय कामकाज
७) संसदीय समित्या

केंद्रीय कार्यकारिणी, संसद

१) राष्ट्रपती आणि उपराष्ट्रपती

१) वय पूर्ण केल्याशिवाय कोणतीही व्यक्ती भारताचे राष्ट्रपती म्हणून नियुक्त होण्यास पात्र नाही.
१) ५० वर्षे २) ४० वर्षे ३) ३५ वर्षे ४) ४५ वर्षे

1) No person is eligible for being appointed as President of India unless he has completed the age of
1) 50 years 2) 40 years 3) 35 years 4) 45 years

२) योग्य कथने ओळखा.
अ) १९५२ च्या राष्ट्रपतींच्या निवडणूकीत के. टी. शाह हे प्रमुख प्रतिस्पर्धी उमेदवार होते.
ब) १९६९ च्या राष्ट्रपतींच्या निवडणूकीत एन. संजीवा रेड्डी हे प्रमुख प्रतिस्पर्धी उमेदवार होते.
क) १९९२ च्या राष्ट्रपतींच्या निवडणूकीत टी. एन. शेषण हे प्रमुख प्रतिस्पर्धी उमेदवार होते.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ, ब २) फक्त ब, क ३) फक्त अ, क ४) वरीलपैकी सर्व

2) Select the correct statements.
A) K. T. Shah was main rival candidate in election of President, 1952.
B) N. Sanjeeva Reddy was main rival candidate in election of President, 1969.
C) T. N. Sheshan was main rival candidate in election of President, 1992.
Answer Options :
1) Only A, B 2) Only B, C 3) Only A, C 4) All of the above

३) भारताच्या राष्ट्रपतींना पदाची शपथ कोण देतो?
१) पंतप्रधान २) उपराष्ट्रपती
३) दिल्ली उच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायाधीश ४) वरीलपैकी नाही

3) Who administers the oath of the office to the President of India ?
1) The Prime Minister 2) The Vice President
3) The Chief Justice of High Court of Delhi 4) None of the above

४) भारताचे राष्ट्रपती त्यांच्या हाताखाली लिहून त्यांच्या पदाचा राजीनामा देऊ शकतात.
१) भारताचे सरन्यायाधीश २) निवडणूक आयुक्त
३) भारताचे उपराष्ट्रपती ४) भारताचे पंतप्रधान

4) The President of India may by writing under his hand addressed to the resign his office.
1) Chief Justice of India 2) The Election Commissioner
3) Vice-president of India 4) Prime Minister of India

५) भारताच्या राष्ट्रपतींच्या निर्वाचक मंडळासंबंधी खालील विधाने विचारात घ्या.

i) संसदेच्या दोन्ही सभागृहातील निवडून आलेले सदस्य.

ii) राज्य विधानसभांतील निवडून आलेले सदस्य.

iii) राज्यातील विधानपरिषदेचे सदस्य

iv) दिल्ली आणि पुदुचेरी या केंद्रशासित प्रदेशांच्या विधानसभांतील निवडून आलेले सदस्य.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहेत ?

१) फक्त i आणि ii २) फक्त i , ii आणि iii ३) फक्त i, ii आणि iv ४) फक्त iii

5) Consider the following statements regarding the electoral college of the President of India.

i) Elected Members of both the Houses of Parliament.

ii) Elected Members of the Legislative Assemblies of States.

iii) Memers of Legislative Councils of States.

iv) Elected Members of the Legislative Assemblies of the Union Territories of Delhi and Puducherry.

Which of the above statembet/s is/are correct?

1) Only i and ii 2) Only i, ii and iii 3) Only i, ii and iv 4) Only iii

६) खालीलपैकी कोणत्या कारणांमुळे भारतातील एखाद्या राज्याचा मुख्यमंत्री हा राष्ट्रपतींच्या निवडणूकीमध्ये मतदान करण्यास पात्र ठरु शकत नाही ?

१) जर तो स्वत: निवडणुकीचा उमेदवार असेल

२) जर त्याचे बहुमत सिद्ध व्हायचे असेल

३) जर तो राज्यविधीमंडळाच्या वरिष्ठ सभागृहाचा सदस्य असेल

४) जर तो काळजीवाहू मुख्यमंत्री असेल

6) Chief Minister of a State in India is not eligible to vote in the Presidential election, if

1) He himself is candidate in election

2) He is yet to prove his majority

3) He is member of the upper house of the State Legislature

4) He is a caretaker Chief Minister

७) भारतीय राष्ट्रपतीच्या निवडणूकी बाबतचे विवाद कोण सोडवितो ?

१) सर्वोच्च न्यायालय २) सर्वोच्च न्यायालय आणि उच्च न्यायालये

३) संसद ४) भारताचे निर्वाचन आयोग

7) Who decides the disputes regarding election of the President of India?

1) The Supreme Court 2) Supreme Court and High Courts

3) The Parliament 4) The Election Commission of India

८) योग्य कथन/ने ओळखा.

अ) भारतीय पोस्ट ऑफीस (दुरुस्ती) विधेयकाच्या संदर्भात १९८६ मध्ये राष्ट्रपती झैल सिंह यांनी पॉकेट विटोचा वापर केला होता.

ब) संविधान दुरुस्ती विधेयकाच्या संदर्भात राष्ट्रपतींना नकाराधिकार (विटो अधिकार) नसतो.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ २) फक्त ब ३) अ व ब दोन्ही ४) यापैकी नाही

8) Select the correct statement/s.

A) In 1986 President Zail Singh exercised the pocket veto with respect to the Indian Post Office (Amendment) Bill)

B) The President has no veto power in respect of a Constitutional Amendment Bill.

Answer Options :

1) Only A 2) Only B 3) Both A and B 4) None of these

९) भारताच्या उपराष्ट्रपतींच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

i) तो संसदेच्या कोणत्याही गृहाचा किंवा राज्य विधिमंडळाचा सदस्य नसावा.

ii) राज्यसभा सदस्य म्हणून निवडून येण्यास पात्र असावा.

iii) तो भारताचा नागरिक असावा.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त i, २) फक्त i व ii ३) i, ii व iii ४) यापैकी नाही

9) Which of the following statements are correct with regarding to the Vice-President of India?

i) He should not be a Member of House of Parliament or a House of the State Legislature.

ii) He should be qualified for election as a Member of the Rajya Sabha.

iii) He should be a citizen of India.

Answer Options :

1) Only i 2) Only i and ii 3) i, ii and iii 4) None of these

२) पंतप्रधान आणि मंत्रीमंडळ

१) पुढील विधानांपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

i) अनुच्छेद ७४ मंत्रिमंडळाच्या स्थानासंबंधी आहे.

ii) अनुच्छेद ७५ मंत्र्यांची नियुक्ती, कार्यकाल, जबाबदारी, पात्रता, शपथ आणि वेतन व भत्ते यासंबंधी आहे.

iii) अनुच्छेद ७६ मंत्रिमंडळ संयुक्तरित्या राष्ट्रपतींना उत्तरदायी असेल.

पर्यायी उत्तरे :

१) i आणि ii २) ii आणि iii ३) i,ii आणि iii ४) iii आणि i

1) Which of the following statements are correct?

i) Article 74 deals with the status of the Council of Ministers.

ii) Article 75 deals with the appointment, tenure, responsibility, qualification, oath and salaries and allowances of the Ministers.

iii) Article 76 the Council of M

Answer Options :

1) i and ii 2) ii and iii 3) i, ii and iii 4) iii and i

२) खालीलपैकी कोणते भारताचे पंतप्रधान हे राज्यसभेचे सदस्य होते ?

अ) इंदिरा गांधी (१९६६) ब) डॉ. मनमोहन सिंह (२००४)

क) आय. के. गुजराल (१९९७) ड) एच. डी. देवेगौडा (१९९६)

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ, ब, क २) फक्त ब, क, ड ३) फक्त अ, क, ड ४) फक्त अ, ब, ड

2) Which of the following Prime Ministers of India were Members of Rajya Sabha?
A) Indira Gandhi (1966) B) Dr. Manmohan Singh (2004)
C) I. K. Gujral (1997) D) H. D. Devegowda (1996)
Answer Options :
1) Only A, B, C 2) Only B, C, D 3) Only A, C, D 4) Only A, B, D

३) पुढील विधानांचा अभ्यास करा.
i) मंत्रिमंडळ राष्ट्रपतींची मर्जी असे पर्यंत अधिकारावर रहाते.
ii) मंत्रिमंडळ लोकसभेत बहुमताच्या जोरावर अधिकारावर रहाते.
पर्यायी उत्तरे :
१) केवळ i बरोबर आहे २) केवळ ii बरोबर आहे
३) i व ii दोन्ही बरोबर आहेत ४) i व ii दोन्ही चूक आहेत

3) Study the following statements.
i) The Council of Ministers holds office during the pleasure of the President.
ii) The Council of Ministers continues in office on the basis of majority support of the Lok Sabha.
Answer Options :
1) Only i is correct 2) Only ii is correct
3) i and ii bothare correct 4) I and ii both are false

४) खालील विधाने लक्षात घ्या :
अ) केंद्रीय मंत्रिमंडळ हे सामूहिकरीत्या संसदेला जबाबदार असते.
ब) राष्ट्रपतींची मर्जी असेपर्यंत केंद्रातील मंत्री पदावर राहू शकतात.
क) विधेयकांच्या प्रस्तावासंदर्भात असलेले निर्णय राष्ट्रपतींना कळविणे पंतप्रधानांचे कर्तव्य आहे.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बिनचूक आहेत?
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त अ २) ब आणि क ३) अ आणि क ४) सर्व

4) Consider the following statements :
a) The Council of Ministers in the centre shall be collectively responsible to theParliament.
b) The Union Ministers shall hold the office during the pleasure of the Presidentof India.
c) It is duty of Prime Minister to communicate to the President about theproposals for legislation.
Which of the statements given above is/are correct ?
Answer Options :
1) Only a 2) b and c 3) a and c 4) All

<u>३) भारताचा महान्यायवादी</u>

१) भारतीय संविधानाच्या कोणत्या कलमान्वये राष्ट्रपतिद्वारा भारताच्या महान्यायवादी (Attorney General of India) ची नियुक्ती केली जाते ?
१) कलम ५२ २) कलम ६३ ३) कलम ७६ ४) कलम १४८

1) Under which Article of the Constitution of India, the Attorney General of India (Amendment) is appointed by the President?
1) Article 52 2) Article 63 3) Article 76 4) Article 148

२) भारतातील सर्वोच्च कायदा अधिकारी कोणाला मानले जाते ?

१) महाधिवक्ता २) भारताचे सरन्यायाधीश

३) कायदा आणि न्यायमंत्री ४) भारताचा महान्यायवादी

2) Who is considered as the highest law officer of India?

1) Advocate General 2) Chief Justice of India

3) Minister of Law and Justice 4) Attorney General of India

४) भारताचा नियंत्रक व महालेखापरीक्षक

१) खालील विधाने विचारात घ्या (नियंत्रक व महालेखापरीक्षक – CAG)

i) भारताच्या राज्यघटनेत (अनुच्छेद १४८) भारताच्या महालेखापरीक्षकाच्या स्वतंत्र पदाची तरतूद केली आहे.

ii) तो सार्वजनिक कोषाचा संरक्षक असतो.

iii) केंद्र व राज्ये दोन्ही स्तरावर देशाच्या पूर्ण वित्तीय प्रणालीचे नियंत्रण करतो.

iv) त्यांचा कार्यकाल ५ वर्षे असतो.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत?

१) i,ii आणि iii २) ii आणि iii ३) i, ii, iii आणि iv ४) ii, iii आणि iv

1) Consider the following statements (Comptroller and Auditor General - CAG).

i) The Constitution of India (Article 148) provides for independent office of the Comptroller and Auditor General of India (CAG).

ii) He is the guardian of the public purse.

iii) He controls the entire financial system of the country at both the levels - the Centre and the State.

iv) He holds office for a period of five years.

Which of the above statements are correct?

1) i, ii and iii 2) ii and iii 3) i, ii, iii and iv 4) ii, iii and iv

२) राज्यांनी ठेवावयाच्या लेख्यांचे आकार कोणाच्या मान्यतेने विहित करण्याचा प्राधिकार नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांना देण्यात आला आहे?

१) राष्ट्रपती २) पंतप्रधान ३) राज्यपाल ४) मुख्यमंत्री

2) Comptroller and Auditor General is empowered to prescribe the size of accounts to be maintained by the States with whose approval?

1) President 2) Prime Minister 3) Governor 4) Chief Minister

५) राज्यसभा व लोकसभा

१) योग्य जोड्या जुळवा

लोकसभा सभापती	**कार्यकाल**
अ) मनोहर जोशी	I) २०१४ – २०१९
ब) पी. एम. संगमा	II) २००४ – २००९
क) सोमनाथ चॅटर्जी	III) २००२ – २००४
ड) सुमित्रा महाजन	IV) १९९६ – १९९८

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
१)	iv	iii	ii	i
२)	iii	iv	ii	i
३)	ii	i	iii	iv
४)	i	ii	iii	iv

1) Match the correct pairs.

Speaker of the Lok Sabha	**Tenure**
a) Manohar Joshi	i) 2014-2019
b) P. A. Sangma	ii) 2004-2009
c) Somnath Chatterjee	iii) 2002-2004
d) Sumitra Mahajan	iv) 1996-1998

Answer Options :

	a	b	c	d
1)	iv	iii	ii	i
2)	iii	iv	ii	i
3)	ii	i	iii	iv
4)	i	ii	iii	iv

२) खालीलपैकी कोणत्या केंद्रशासित प्रदेशाचे प्रतिनिधित्व राज्यसभेमध्ये आहे ?

अ) दिल्ली ब) पुदुच्चेरी क) जम्मू व काश्मिर

ड) चंदिगड इ) लडाख फ) लक्षद्वीप

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ, ब, क २) फक्त अ, क, ड ३) फक्त क, ड, इ ४) फक्त अ, इ,फ

2) Which of the following Union Territories have representation in Rajya Sabha?

A) Delhi B) Puducherry C) Jammu and Kashmir

D) Chandigarh E) Ladakh F) Lakshadweep

Answer Options :

1) Only A, B, C 2) Only A, C, D 3) Only C, D, E 4) Only A, E, F

३) खालीलपैकी कोणत्या राज्यात लोकसभेच्या दोन जागा आहेत ?

i) अरुणाचल प्रदेश ii) गोवा iii) मणिपूर

iv) सिक्कीम v) त्रिपुरा

पर्यायी उत्तरे :

१) i, ii, iii, iv २) iii, iv, v आणि vi ३) i, ii, iii आणि vi ४) ii, iii, v आणि vi

3) Which of the following States have only two seats in the Lok Sabha?

i) Arunachal Pradesh ii) Goa iii) Manipur

iv) Sikkim vi) Tripura

Answer Options :

1) i, ii, iii and iv 2) iii, iv, v and vi 3) i, ii, iii and vi 4) ii, iii, v and vi

४) खालीलपैकी कोणी लोकसभेचे सभापतीपद भूषविलेले होते ?

i) मीरा कुमार ii) प्रमोद महाजन iii) सुमित्रा महाजन iv) प्रणव मुखर्जी

पर्यायी उत्तरे :

१) i आणि ii २) iii आणि iv ३) ii आणि iv ४) i आणि iii

4) Who among the following was Speaker of the Lok Sabha?

i) Meera Kumar ii) Pramod Mahajan iii) Sumitra Mahajan iv) Pranab Mukherjee

Answer Options :

1) i and ii 2) iii and iv 3) ii and iv 4) i and iii

५) सक्षम प्राधिकारी याचा अर्थ लोकसभेच्या किंवा राज्यविधान सभेच्या बाबतीत किंवा अशा प्रकारच्या सभा असणाऱ्या संघराज्य क्षेत्राच्या बाबतीत .... असा आहे.

१) प्रधानमंत्री २) राष्ट्रमंत्री ३) अध्यक्ष ४) कायदामंत्री

5) Competent Authority means .... in the case of a Lake Assembly or a State Legislative Assembly or a Union Territory having such assemblies.

1) Prime Minister 2) Minister of State 3) President 4) Law Minister

६) लोकसभेच्या प्रोटेम स्पीकर बाबत योग्य कथने ओळखा.

अ) पंतप्रधान हे लोकसभेच्या सदस्याला प्रोटेम स्पीकर म्हणून नियुक्त करतात.

ब) प्रोटेम स्पीकरला अध्यक्षाचे पूर्ण अधिकार प्राप्त असतात.

क) तो नवनिर्वाचीत लोकसभेच्या पहिल्या सभेचे अध्यक्षस्थान भूषवितो.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ, ब २) फक्त अ, क ३) फक्त ब, क ४) वरील सर्व

6) Select the correct statements about Protem Speaker of Lok Sabha.

A) Prime Minister appoints the Member of the Lok Sabha as the Protem Speaker.

B) The Protem Speaker has all the powers of the Speaker.

C) He presides over the first meeting of the newly elected Lok Sabha.

Answer Options :

1) Only A, B 2) Only A, C 3) Only B, C 4) All of the above

७) भारताच्या संसदेने २००१ मध्ये कायदा करून कोणत्या वर्षापर्यंत मतदारसंघांची पुनर्रचना केली जाणार नाही.

१) २०२१ २) २०२६ ३) २०३१ ४) २०३६

7) Parliament of India in 2001 has enacted a law and made provision till which year the constituencieswill not be reconstituted ?

1) 2021 2) 2026 3) 2031 4) 2036

८) जेव्हा लोकसभा आणि राज्यसभा यांच्यामध्ये एखाद्या विधेयकावरून मतभेद असतील तर संसदेने संयुक्त अधिवेशन कोण बोलावतो ?

१) राज्यसभेचे अध्यक्ष २) भारताचे राष्ट्रपती

३) लोकसभा अध्यक्ष ४) भारताचे सरन्यायाधीश

8) When there are differences between Lok Sabha and Rajya Sabha over a bill, then who calls the joint session of Parliament ?

1) Chairman of Rajya Sabha 2) President of India

3) Speaker of Lok Sabha 4) Chief Justice of India

६) संसदीय कामकाज

१) राष्ट्रपती विरुद्ध महाभियोगाची प्रक्रिया कोण सुरू करू शकते?
१) लोकसभा २) राज्यसभा ३) सर्वोच्च न्यायालय ४) संसदेचे कोणतेही सभागृह

1) Who can initiate impeachment proceedings against the President?
1) Lok Sabha 2) Rajya Sabha
3) Supreme Court 4) Any House of Parliament

२) राष्ट्रपतींनी उपराष्ट्रपतींना संबोधित केलेला कोणताही राजीनामा त्यांना तत्काळ कळवला जाईल:
१) राज्य परिषदेचे अध्यक्ष २) लोकांच्या सभागृहाचे अध्यक्ष
३) भारताचे सरन्यायाधीश ४) पंतप्रधान

2) Any resignation addressed by the President to Vice-President shall forthwith be communicated y him to :
1) Speaker of Council of State 2) Speaker of house of people
3) Chief Justiceb of India 4) Prime Minister

३) भारतातील अविश्वासदर्शक ठरावासंदर्भात खालील विधाने लक्षात घ्या :
अ) भारताच्या राज्यघटनेमध्ये केंद्रीय मंत्रिमंडळाविरुद्धचा 'अविश्वासदर्शक ठराव' असा उल्लेख करण्यात आलेला नाही.
ब) अविश्वासदर्शक ठराव हा केवळ लोकसभेमध्येच मांडता येतो.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बिनचूक आहेत?
१) फक्त अ २) फक्त ब ३) दोन्ही ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

3) Consider the following statements regarding a No-confidence Motion in India :
a) There is no mention of a 'No-confidence Motion' against the Union Council of Ministers in the Constitution of India.
b) A motion of No-confidence can be introduced in the Lok Sabha only.
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only a 2) Only b 3) Both 4) None of the above

४) खालील विधाने वाचा आणि **चुकीचे** विधान निवडा :
१) संसद भारताच्या संपूर्ण भूभागासाठी कायदा करू शकते, अनुच्छेद -२४५.
२) संसदेला काही अतिरिक्त न्यायालये स्थापन करण्याचा अधिकार आहे, अनुच्छेद -२४७.
३) कायद्याचे अवशिष्ट अधिकार, अनुच्छेद - २४८.
४) संसदेला कर लावण्याचा अधिकार आहे. अनुच्छेद - २४६

4) Read the following statement and choose the incorrect statement :
1) Parliament may make law for the whole part of the territory of India, Article 245.
2) Parliament has power to provide for the establishment of certain additional courts, Article 247.
3) Residuary powers of legislation, Article 248.
4) Parliament has power to impose tax, Article 246

७) संसदीय समित्या

उत्तरे

(७) केंद्र सरकार

केंद्रीय कार्यकारिणी, संसद

१) राष्ट्रपती आणि उपराष्ट्रपती

१–४ २–१ ३–४ ४–३ ५–३ ६–३ ७–१ ८–३ ९–३

२) पंतप्रधान आणि मंत्रीमंडळ

१–१ २–४ ३–३ ४–२

३) भारताचा महान्यायवादी

१–३ २–४

४) भारताचा नियंत्रक व महालेखापरीक्षक

१–२ २–१

५) राज्यसभा व लोकसभा

१–२ २–१ ३–३ ४–४ ५–३ ६–३ ७–२ ८–२

६) संसदीय कामकाज

१–४ २–२ ३–३ ४–४

Study CIRCLE